

13. OHIYENKO, I.I. (2004). Svyata Pochayivska lavra [Sacred Pochaev Lavra]. Monography. Kyiv. Nasha kul'tura i nauka. 44 p. (in Ukrainian).

14. RUDAKOVA, YU. (2011). Pochayivski vydannya latynskym shryftom abo z vykorystannyam latynskoho shryftu (1730-ti - 1830) [Pochaev publishing in Latin or using the Latin font (1730s - 1830)]. Article. Drukarnya Pochayivskoho Uspenskoho monastyrya ta yiyi starodruky. Zbirnyk naukovykh prats. Kyiv. S. 193-246. (in Ukrainian).

15. TEODOROVICH N., I. (1899-1900). Volyn' v opisaniyakh gorodov, mestechek i sel [Volyn in the

descriptions of cities, towns and villages]. Directory. T. II-V. Pochayev. (in Russian).

16. Torzhestvo istorychnoyi spravedlyvosti [Celebration of historical justice]. (1968). Monography. Lviv. 164 p. (in Ukrainian).

17. KHOYNATSKIY, A.F. (1897). Pochayevskaya Uspenskaya lavra. Istoricheskoye opisaniye. [Pochaev Uspenia Monastery. Historical Description]. Monography. Pochayev. 557 p. (in Russian).

УДК 130.2+323.113(=161.2)

Ірина Валявко

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСТВА: ДМИТРО ЧИЖЕВСЬКИЙ ТА ЮРІЙ ШЕВЕЛЬОВ (ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ)

Анотація. У статті аналізується феномен національної та культурної ідентичності, який набуває в сучасному глобалізованому світі значення засадничого способу людського буття і лежить в основі найглибших мотивацій життєдіяльності людини. Ситуація «гібридної війни», в якій Україна знаходиться вже понад 3 роки, спрямувала її громадян до інтенсивного пошуку власної національно-культурної ідентичності та визначення своєї громадянської позиції. В такі кризові, і в багато чому визначальні історичні часи, особливої ваги набувають постаті видатних особистостей, з якими нація себе ідентифікує і які, уособлюють її творчий потенціал. До таких «знакових постатей» української нації належать неординарні мислителі та видатні науковці -- філософ, славіст, дослідник духовного життя слов'ян Дмитро Чижевський (1894-1977) та лінгвіст, історик літератури, літературний та театральний критик Юрій Шевельов (1908-2002). Дмитро Чижевський і Юрій Шевельов внесли вагомий вклад в дослідження української культури і ознайомлення світу з її досягненнями, що згодом уможливило адекватне сприйняття державної незалежності України. Кожен з них виплекав цілу низку відомих славістів та лінгвістів, котрі очолили кафедри в провідних університетах світу і через них продовжилось вивчення і зацікавлення української культурою. Вони обидва свідомо обрали свою національну ідентичність і прийшли до української культури на хвилі протесту і етичної неможливості відмежування -- в кризові часи її заперечення і фактичного нищення. Це багато в чому нагадує сучасну ситуацію, коли на хвилі «гібридної війни» і протесту проти загарбницьких дій російською державою у багатьох громадян України відбулась тотальна «українізація». Україні поталанило мати серед тих, хто себе з нею ідентифікував, мислителів світового масштабу, серед яких, безумовно, почесне місце займають Дмитро Чижевський та Юрій Шевельов.

Ключові слова: національна ідентичність, українська культура, ідентифікація, глобалізаційні процеси, інтелектуальний простір

Iryna Valiavko

NATIONAL IDENTITY AS ONE OF THE FACTORS CONTRIBUTING TO THE CONSOLIDATION OF THE UKRAINIAN SOCIETY: DMYTRO CHYZHEVSKYI AND YURIY SHEVELIEV (HISTORICAL AND CULTURAL CONTEXTS)

Abstract. The study analyzes the phenomenon of national and cultural identities, which acquires the meaning of the fundamental mode of human existence in the modern globalized world. The "hybrid war", in which Ukraine has been involved for more than 3 years, has directed its citizens not only to discover their national and cultural identities but also to determine their civic position. During such critical historical times, a special attention is given to outstanding personalities, with whom the nation identifies itself and who embody its creative potential. Among such "iconic figures" of the Ukrainian nation, we recognize the following thinkers and prominent scholars: philosopher, Slavist, and scholar Dmytro Chyzhevskiy (1894-1977), and linguist, historian, literary critic Yuriy Sheveliev (1908-2002). Dmytro Chyzhevskiy and Yuriy Sheveliev made a significant contribution to the study of Ukrainian culture. They have introduced achievements of the Ukrainian culture to the world, and it enabled an adequate perception of Ukraine as an independent state. Each of them had a significant influence on a number of famous Slavists and linguists from the leading world universities, who continued the study of the Ukrainian culture. Both scholars deliberately chose their national identity and popularized Ukrainian culture during the period of protests and the ethical impossibility of separation. It was a hard time of denial and destruction of Ukrainian culture. This historical period reminds us the current situation in Ukraine, when on the wave of the "hybrid war" and protests against the aggressive Russian occupation many

citizens got into the "Ukrainization" process. Ukraine was delighted to have among those who identified themselves as Ukrainians such world-class thinkers as Dmytro Chyzhevskiy and Yuri Sheveliev.

Key words: national identity, Ukrainian culture, identification, globalization processes, intellectual space

Феномен національної, а отже і культурної ідентичності набуває в сучасному глобалізованому світі значення засадничого способу людського буття, що лежить в основі найглибших мотивацій життєдіяльності людини. В тому числі і в побудові державно-політичної структури суспільства. Імунітет захисту унікальної організації співжиття, який притаманний національній ідентичності, іде назустріч викликам глобального світу та вимогам міжнародного права, що ґрунтуються на впливі «глобальних голосів» світової громадськості, що є основою функціонування таких міжнародних інституцій, як ООН. Згідно з міжнародними правовими нормами спільна політична організація окремої держави-нації з її можливою множиною етнокультурних спільнот має вирішувати питання побудови толерантного суспільства, що визнає права особистості. Усе це задає поле універсалізації, на якому виявляють себе сучасні ідентичності, котрі відстоюють власну буттєву унікальність. Ми є свідками масового переживання та відстоювання народами цінностей власної ідентичності, що винесли питання ідентичності на передні плани світової соціальної думки. Що спонукає людей незалежно від їхнього соціального походження та освіти перевідкривати та, відчуваючи внутрішню вимогу, утверджувати в різній спосіб свою культурну та національну приналежність? Коли ті самі люди ще кілька років раніше сповідували інші форми лояльності. Яка сила змушує частину жителів єдиного державного утворення взятися за зброю задля відстоювання власної культурної приналежності до іншого «етнокультурного світу», вбиваючи тих, з ким іще вчора спільно відтворювали загальний контекст соціального та повсякденного життя? І відповідно – що саме ініціює інших добровільно захищати власний національний світ, свідомо йдучи на ризик втрати життя? Як сталося так, що сучасна держава-агресор здатна мотивувати військову анексію частини території іншої держави необхідністю захисту, фактично, ідентичності тієї частини людей, які сповідують культурні й релігійні цінності, що культивуються агресором? Всі ці питання спрямовують нас до національної ідентичності, що переживає, зокрема в кризових формах, свою граничну належність до світу національно-культурних цінностей. І саме кризова, травмуюча ситуація «гібридної війни», в якій Україна знаходиться вже понад 3 роки, спрямувала її громадян до інтенсивного пошуку власної національно-культурної ідентичності та визначення своєї громадянської позиції.

Працюючи понад два роки психотерапевтом в благодійному Фонді «Діти Надії», де зібрано дітей з родин переселенців та дітей, батьки яких перебувають в лавах АТО, я неодноразово була свідком стану кризи національної ідентичності в родинах переселенців. Люди, які особливо не переймалися питанням власної національної ідентичності під час «гібридної війни» і вимушеного переселення були поставлені в ситуацію, коли вони

мусили замислитись над цими питаннями і зробити свій вибір. Приїхавши з окупованих територій вони отримали статус «переселенців» і мусили його постійно підтверджувати, заповнюючи документи в різних інстанціях, і поступово привласнюючи собі цей статус та ідентифікуючи себе з ним. Коли вони спілкувалися зі своїми родичами, які залишилися на території ДНР, ЛНР або в Криму, вони були для них «бандерівцями» і зрадниками, а коли намагалися влаштуватися на роботу, наприклад в Києві чи Львові, то на багатьох з них дивилися як на «сепаратистів», якщо не явних, то принаймні можливих, тобто «пасивних». На цьому фоні у багатьох людей виникла екзистенційна криза самоідентифікації. Вони опинились в ситуації граничного «зависання» на рівні: «бандерівець-сепаратист-переселенець». Водночас йшов активний пошук своєї національної ідентичності і для багатьох він успішно відбувся -- вони вийшли з кризи самоідентифікації перетворившись на активних громадян України, яким небайдужа доля їхньої країни.

Шукаючи шляхи виходу з «екзистенційного зависання» люди звертались також до історичного досвіду визначних співвітчизників і намагалися через їхній життєвий досвід віднайти себе і свою ідентичність. В такі кризові, і в багато чому визначальні історичні часи, особливої ваги набувають постаті видатних особистостей, з якими нація себе ідентифікує і які, уособлюють її творчий потенціал. Такі діячі, завдяки своїм науковим та творчим здобуткам отримують світове визнання і долаючи національні кордони виходять назовні, тим самим легітимізуючи сприйняття нації поза межами власної держави. До таких «знакових постатей» української нації належать неординарні мислителі та видатні науковці -- філософ, славіст, дослідник духовного життя слов'ян Дмитро Чижевський (1894-1977) та лінгвіст, історик літератури, літературний та театральний критик Юрій Шевельов (1908-2002). Кожен з них отримав світове визнання і зробив науковий «прорив» в україністиці. Дмитру Чижевському належать перші узагальнюючі праці з історії української філософії в яких він звертається до історико-філософської проблематики з позицій «історика духу», в тому числі й історика національного духу. Адже не лише дух нації впливає на історію, а й навпаки нація стає тим, чим вона є, з плином історичної драми національної долі. Дослідження Чижевського вносять радикальні зміни в розуміння схеми розвитку української філософської традиції. Застосування європейської схеми філософських категорій, доводить, з одного боку, наявність фактів впливу і духовного запозичення, з іншого, на думку, вченого є свідченням того, що Україна як частка європейської цілості переживає ті самі ідейні трансформації, що і Європа загалом. Таким чином Чижевський стверджує унікальність української філософської думки як частини світового процесу. Завдяки своїм дослідженням історії філософії України Дмитро

Чижевський став фундатором історико-філософського українознавства і засновником цього напрямку гуманітарних досліджень. І в галузі історії української літератури він зробив вагомий прорив, досліджуючи українську літературу в контексті світової; він також один з перших наголосив на вагомій ролі бароко для української культури, а його роботи про Г.Сковороду й М.Гоголя і досі залишаються одними з найкращих. В цілому його праці виводять українську культуру на новий рівень самоідентифікації, окреслюючи її як незалежну, унікальну частину європейської цілісності.

Щодо праць Юрія Шевельова, то його теоретичний доробок дав українській науці твердий фундамент для обстоювання політичних інтересів української нації. Завдяки його дослідженням найрізноманітніших мовних проявів – від діалектів передписемних часів до стандартних і нестандартних урбаністичних форм та правових основ функціонування мови на всіх теренах відтворено цілісну панораму лінгвістичної еволюції України. Цим не тільки було піднесено її цінність як складника цивілізаційного поступу, але великою мірою накреслено вектори перцепції України, як значимої геополітичної одиниці. Праці Ю.Шевельова в цілому дали і українцям і світовій спільноті твердий фундамент для повноцінної внутрішньо-і-зовнішньої політичної легімізації української незалежності [1].

В контексті цього важливим моментом є процес національної самоідентифікації цих визначних мислителів, який, на мою думку, дає уявлення про можливі шляхи ідентифікації особистості з певним культурним простором. І Дмитро Чижевський і Юрій Шевельов народились за часів панування Російської імперії, виховувались в російськомовних родинах, навчались в російськомовних навчальних закладах. І до української культури та вибору своєї національної ідентичності прийшли самостійно і вже в зрілому віці. Тобто в кожного з них це не було закладено родинним вихованням, це був свідомий вибір. Щоправда у випадку Чижевського цей вибір, напевно, було легше зробити, бо його батько, Іван Чижевський, був українським дворянином, однак він рано втратив матір і ще у віці 10 років був відправлений до Псковського кадетського корпусу, а далі до Петербургу, де проходив службу як артилерійський офіцер. Отже, його зв'язки з українською культурою були доволі слабкими. Матір Чижевського, Марія Єршова, була росіяночку, із родини заможних петербурзьких купців. В родині Чижевських говорили російською мовою і Дмитро з дитинства сприйняв російську культуру як свою першу. Однак українська мова та культура не були чужим елементом в його житті. По всій Олександрії на вулицях, базарах і площах було чути українську мову, а входженню в безпосередній «контекст» української культури в чималому ступені сприяли літні канікули, які сім'я традиційно проводила в родовому маєтку - Секретарівці. Дмитро грав разом з сільськими хлопцями, бачив побут селян, слухав місцеві колоритні розповіді в дусі Гоголівського циклу «Вечорів на хуторі біля Диканьки» про різні «пригоди» нечистої сили, в реальність якої оповідачі щиро вірили. Звідси, думаю, починається любов Чижевського до всього містичного, а також його

особисте ставлення і сприйняття нечистої сили, про реальне існування якої він не раз говорив своїм знайомим і студентам із загадковою на півусмішках так, що не можна було зрозуміти, жартує він чи говорить серйозно. Родина Чижевських достатньо толерантно ставилась до української мови та культури. У великій сімейній бібліотеці була й україномовна література, серед якої особливою популярністю користувався Шевченків «Кобзар». Отже, Чижевський зростав в російськомовному середовищі, налаштованому в першу чергу на російську культуру, але цілком толерантному до української культури. Проте головним імпульсом, який «українізував» Чижевського став його протест «проти системи». Так в 1910 році за наказом уряду Столипіна були заборонені українські видавництва, культурні товариства і читання лекцій українською мовою; в 1911 постановою VII дворянського з'їзду в Москві було категорично заборонено споживання інших мов в навчальних закладах Російської імперії крім російської і, з огляду на це, закрито всі українські недільні школи. Протест проти нищення всього українського і став тією мотивацією і тим імпульсом, який настановив Чижевського до серйозного і самостійного вивчення української мови і культури. В цей же час він переходить у листуванні з деякими із своїх приятелів на українську мову. Так відомий український політичний діяч історик, письменник-публіцист Панас Феденко в своїх спогадах пише: «Не могу пригадати точної дати, коли моя переписка з Чижевським перейшла на українську мову. Ймовірно на великодні канікулах 1912 року... У листі на українській мові я нагадав Чижевському, оскільки він сам називав такий стан «ненормальним», що в Україні існує розрив між мовою села (українською) і мовою російською, яка практикувалася школою і міською адміністрацією. На мій український лист від Чижевського прийшла українська відповідь. А під час зустрічі в Олександрії ми з ним абсолютно «природно» перейшли на українську мову. У тому ж 1912 році нам довелося активно виступити проти російського колоніалізму в Олександрії» [7, с.252]. У березні 1911 року в будинку Чижевських було проведено засідання, присвячене 50-річчю від дня смерті Тараса Григоровича Шевченка, на якому були прочитані доповіді на українській мові, а в кінці Дмитро Чижевський грав на фортепіано композиції М.В.Лисенка на слова Т.Г.Шевченка. Ввійшовши до української культури на хвилі протесту проти її зневажання і нищення, Чижевський продовжував в ній залишатися все своє життя і зробив вагомий внесок в дослідження і розбудову української духовної історії.

«Протест проти системи» був також певною «ідентифікацією» Чижевського з батьком, котрий також був все своє життя опозиційно налаштований до «системи» (в даному випадку до царського режиму та бюрократії) і неодноразово страждав від цього (арешти, в'язниця, заслання, таємний нагляд). Говорячи про «ідентифікацію» Дмитра Чижевського з батьком ми розглядаємо це поняття в контексті його визначення засновником психоаналізу Зигмундом Фрейдом, який його розвинув і поглибив. «Ідентифікація» визначається як переживання індивідом своєї тотожності з іншою людиною або

об'єктом дійсності і є також одним з психологічних механізмів, що забезпечує розвиток особистості. «Ідентифікація з батьком вагомо вплинула на становлення особистості Дмитра Чижевського. «Дух бунтарства» у чому б він не полягав (наприклад, у боротьбі з політичними режимами спочатку царським, а потім радянським, у виступі проти консервативних академічних норм та бюрократичних правил, у спротиву проти загальноновизнаних поглядів авторитетів і т.д.) - став рушійною силою життя і наукової діяльності Дмитра Чижевського і, насамперед, його українзації. В студентські роки він контактує з київським колом українських інтелектуалів, серед яких були Олександр і Володимир Шулгини, Микола Зеров, Павло Філіпович, Освальд Бурггардт та інші. Свою науково-педагогічну кар'єру Чижевський розпочав в Празі, читаючи лекції в Українському педагогічному інституті ім.М.Драгоманова і Українському вільному університеті (УВУ), де і захистив в 1929 році свою першу дисертацію. Надалі, після війни, він викладав в Українській Богословській академії та УВУ, був одним із засновників Української вільної академії наук у США, входив в різні українські наукові товариства і друкувався в українських виданнях.

Проте в українській діаспорі до Чижевського ставилися по-різному: одна частина, визнаючи наукові заслуги Чижевського, бачила в ньому видатного вченого, який багато зробив для української культури, але інша частина української діаспори, яка вбачала в науці в першу чергу засіб пропаганди, з засудженням сприймала деякі роботи Чижевського, спрямовані на дослідження російської інтелектуальної історії, осуджуючи його за «недолік національно-патріотичних почуттів». Але Чижевський ніколи не «замикався» тільки в рамках однієї культури, адже ще з дитинства родина визначила його культурну дуальність, яка в тій чи іншій мірі була притаманна йому все життя. Крім того для вченого його рівня і масштабу було цілком природно вільно подорожувати в духовних просторах багатьох культур. Він, до певної міри, був космополітом українського походження, людиною всієї Європи, який ратував за самобутність, унікальність і необхідність кожної культури. За своєю суттю він був людиною європейської культури - європейцем не в вузько-політичному або територіальному, а перш за все в духовному сенсі цього поняття. І це, до речі, також була одна із граней його ідентичності.

Юрій Шевельов, напевно мав, ще менш підстав ніж Дмитро Чижевський визнавати себе українцем. Батько Шевельова, Володимир Шнайдер, монархіст, генерал-майор російської імператорської армії (у зв'язку з початком Першої світової війни він змінив своє прізвище із Шнайдер на Шевельов) та мати Варвара Медер, походила із шляхетних московських родин етнічних німців і не мали ніякого стосунку до української культури.

Юрій Шевельов народився у Харкові, де пройшла перша половина його життя. Отже він був городянином і його контакти з українським оточенням були мінімальні. Україну Юрій Шевельов почав відкривати для себе в підліткові роки, завдяки своєму кузенові Анатолію Носову, який був

керівником антропологічного кабінету Академії наук і знайомив його з українською культурою. В своїх спогадах Шевельов згадує, що якось він зауважив Анатолію, що українська мова існує, але вона некрасива. На що кузен спокійно відповів, що: «Мова, якою говорять мільйони людей, не може бути некрасива» [9, с.83]. І ця врівноважена відповідь настільки вразила Шевельова, що у нього відбувся певний «переворот» у поглядах на українську мову і він почав її самостійно вивчати і читати українські книжки, розпочавши з «Ілюстрованої історії України» Михайла Грушевського, що, зважаючи на мову і велику кількість термінів було зовсім не легкою справою. Поступово входячи до української культури Шевельов відкрив для себе Лесю Українку і це дало можливість поєднати українській і європейській інтелектуальний простір, що дало новий імпульс і мотивацію для подальших досліджень. Але все ж таки вирішальним моментом на шляху національної ідентифікації став для Шевельова, так само, як і раніше для Чижевського, спротив системі - тепер вже радянській. Протест проти намагання знищити культуру цілого народу і внутрішня етична неможливість відмежуватися від неї в скрутний час стали тим головним імпульсом, котрий «українізував» Шевельова: «...від кінця двадцятих років почате, а в тридцятих доведене до гротескної трагедії переслідування українців і української культури. Тепер українці були перетворені на те, що англомовні народи окреслюють словом *underdog*, і тепер відійти від того, чим я захоплювався в двадцятих роках, було б ганьбою й злочином перед самим собою» [9, с.86]. Звертаючись до вибору своєї національної ідентичності у спогадах, Юрій Шевельов писав: «Коли я дивлюся на своє життя сьогодні і зважую причини мого вибору, мені здається, що найвирішальним було все-таки не майбутнє, а минуле. І мені здається, що українськість завжди була в моїй родині. Так, це парадоксально. І батько і матір німецького коріння. Обидва виховані в Петербурзі. Вони жили в російській культурі і в російській мові... І все-таки, все-таки... Українськість якось ірраціональна жила в Харкові, жила в матері, і в сестрі. Тисячею дрібниць вона входила в життя - купівля на базарі, розмови з селянами, літні подорожі на Полтавщину, контакти з Толею Носовим. Майже ніщо з того не було на поверхні, і все-таки воно існувало... Це було в нашій родині проявом, того, що Юрій Липа... називав телуричними силами української землі, - здатність української землі й повітря навіть чужинців і зайд змусити відчувати себе таки своїми на цій землі і чужими на тій, де вони виховувались і звідки прийшли» [9, с.86-87].

Обравши ще в 20-х роках українську ідентичність Шевельов пройшов довгий шлях служіння українській культурі, викладаючи в багатьох університетах світу: Харківському, Українському Вільному Університеті, Лундському, Гарвардському, Колумбійському; був президентом Української Вільної академії наук у США, членом багатьох престижних наукових товариств, багаторічним редактором журналу «Сучасність». І де б він не викладав - україністика, і насамперед дослідження української мови, були його

пріоритетними напрямками. Навряд чи без розробленої ним теорії слов'янської глотогенези, яка обґрунтувала історичну присутність української нації на малі Європи, українці мали б ті ж шанси на легітимне сприйняття української держави світом, які мають зараз.

Отже, Дмитро Чижевський і Юрій Шевельов внесли вагомий вклад в дослідження української культури і ознайомлення світу з її досягненнями, що згодом уможливило адекватне сприйняття державної незалежності України. Кожен з них виплекав цілу низку відомих славістів та лінгвістів, котрі очолили кафедри в провідних університетах світу і через них продовжилось вивчення і зацікавлення української культурою. Вони обидва свідомо обрали свою національну ідентичність і прийшли до української культури на хвилі протесту і етичної неможливості відмежування -- в кризові часи її заперечення і фактичного нищення. Це багато в чому нагадує сучасну ситуацію, коли на хвилі «гібридної війни» і протесту проти загарбницьких дій російською державою у багатьох громадян України відбулась тотальна «українізація». Україні поталанило мати серед тих, хто себе з нею ідентифікував, мислителів світового масштабу, серед яких, безумовно, почесне місце займають Дмитро Чижевський та Юрій Шевельов.

1. Березовенко А. Вплив наукових поглядів Ю.Шевельова на формування української національної ідентичності і державності// Наукові записки ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса НАН України. – Київ, 2016. Випуск 2(64) – С.324-339.

2. Виртц У., Цобели Й. Жажда смысла.—М.: Когито-центр,2014. – 324 с.

3. Грабовська І. М. «Українство» як категорія наукового аналізу // Дні науки філософського факультету – 2014. Міжн. наук. конф. – К.: ВПЦ «Київський університет, 2014. – С.144–146.

4. Декомб В. Клопоти з ідентичністю. К.: Стилос, 2015. – 278 с.

5. Міжкультурний діалог. Т.1: Ідентичність. К.: Дух і Літера, 2009. – 463 с.

6. Носова Г. Невизначеність соціального процесу навколо ідентичності. – К.: Стилос, 2016. –

100 с.

7. Феденко П. Дмитрий Чижевский (4 апреля 1894-18 апреля 1977). Воспоминания о жизни и научной деятельности. /Дмитрий Иванович Чижевский. Избранное в 3 томах. Т.1 Материалы к биографии (1894-1977). – Москва, 2007.-- С.252.

8. Чижевський Д.І. і його сучасники. Листи, спогади. Кіровоград, 2013—528 с.

9. Шерех Юрій. Я-мене-мені... (і довкруги). Спогади т.І: В Україні. Харків: «Фоліо», 2012- 475 с.

10. Шутценбергер А.А. Синдром предков.—М.: Психотерапия, 2011 – 252с.

References

1. Berezovenko A. Vplyv naukovykh pohlyadiv Yu.Shevel'ova na formuvannya ukrayins'koyi natsional'noyi identychnosti i derzhavnosti// Naukovi zapysky IPIEND im.I.F.Kurasa NAN Ukrayiny. – Kyiv, 2016. Vypusk 2(64) – S.324-339.

2. Vyrts U., Tsobely Y. Zhazhda smysla.—M.: Kohyto-tsentr,2014. – 324 s.

3. Hrabovs'ka I. M. «Ukrayinstvo» yak katehoriya naukovoho analizu // Dni nauky filosofs'koho fakul'tetu – 2014. Mizhn. nauk. konf. – K.: VPTs «Kyivivs'kyu univertyet, 2014. – S.144–146.

4. Dekomb V. Klopoty z identychnistyuu. K.: Stylos, 2015. – 278 s.

5. Mizhkul'turnyy dialoh. T.1: Identychnist'. K.: Dukh i Litera, 2009. – 463 s.

6. Nosova H. Nevyznachenist' sotsial'noho protsesu navkolo identychnosti. – K.: Stylos, 2016. – 100 s.

7. Fedenko P. Dmytryy Chyzhevskyy (4 aprelya 1894-18 aprelya 1977). Vospomynanyya o zhyzny y nauchnoy deyatel'nosti. /Dmytryy Yvanovych Chyzhevskyy. Yzbrannoe v 3 tomakh. T.1 Materyaly k byohrafyy (1894-1977). – Moskva, 2007.-- S.252.

8. Chyzhevs'kiy D.I. i yoho suchasnyky. Lysty, spohady. Kirovohrad, 2013—528 s.

9. Sherekh Yuriy. Ya-mene-meni... (i dovkruhy). Spohady t.I: V Ukrayini. Kharkiv: «Folio», 2012- 475 s.

10. Shuttsenberher A.A. Syndrom predkov.—M.: Psykhoterapyya, 2011 – 252s.

УДК 94(477):316.65

Тетяна Воропаєва

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ ДОБИ: ГРОМАДЯНСЬКИЙ ВИМІР

Анотація. У статті аналізується українська національна еліта постколоніальної доби крізь призму громадянськості. В останні роки помітно зріс інтерес до елітологічної проблематики. В сучасній соціогуманітаристиці доволі часто обговорюються питання про роль еліт у сучасному світі, про критерії оцінки діяльності представників різних еліт, про міру їхньої громадянськості, патріотизму та професіоналізму. Позитивні суспільні перетворення багато в чому залежать саме від якісного стану сучасних українських еліт, від їхньої соціально-політичної зрілості, від їхньої готовності та уміння консолідувати українське суспільство, від рівня їхньої відповідальності за долю України. Автор статті дотримується концепції множинності еліт (що базується на ідеї про виокремлення окремих елітних груп за сферами їх провідної діяльності), яка уможливлює виділення політичної, ідеологічної, адміністративно-управлінської, військової, господарсько-економічної, інженерно-технічної, наукової, духовної, медичної, освітньої (педагогічної), культурно-мистецької,